

2. 100 JAAR DAGBLAD VOORUIT (1)

Men heeft aangekondigd dat ik als historicus een bezinning ga uitspreken op dit eeuwfeest waarin we vieren en herdenken dat honderd jaar geleden te Gent het eerste socialistische dagblad op de markt kwam. Ik moet eerst over deze woorden historicus en bezinning iets duidelijk maken.

Ja, ik ben historicus-contemporanist, die wetenschappelijk werkt over de tijd die nu herdacht wordt en die ook specifiek bezig is op dit niveau met vraagstukken van massacommunicatie, media-beleid, geschreven pers... Maar ik ben ook in hoge mate zelf betrokken met het fenomeen waarover ik geacht wordt een bezinning uit te spreken. De krant Vooruit is voor mij ook een soort familiekronek, want ik tel al vier generaties van grote verbondenheid met deze krant in al zijn productiefacetten, van hoog tot laag. Ik heb er zelf vele jaren week-in, week-uit in geschreven. Geen kamer is er in dit merkwaardige gebouw in de Sint-Pietersnieuwstraat, van in de vestibule tot in het atelier, waar geen herinneringen vast hangen van talloze gesprekken, dromen en gesmede plannen.

De historicus is dus ook participant. A. Schlesinger jr., die onder meer "De duizend dagen van Kennedy" schreef en ook diens medewerker was, schreef een prachtige apologie van "the historian as participant", en van de betekenis van de eyewitness-history. Men kan bewust de betrokkenheid erkennen en er het voordeel van een veelzijdiger analyse uit trekken. In die context dus wil ik proberen een eerlijk en leerrijk verhaal op te dissen van een historicus en een betrokken ooggetuige en duidelijk te maken dat de waarheid niet noodzakelijk de dochter is van een verafgelegen, onbetrokken tijd.

Bezinning is de tweede term, die om klaarheid vraagt. Wanneer men een eeuweling viert, dan is men al zo blij en verwonderd, dat hij of zij zo ver de gemiddelde levensduur heeft overschre-

---

(1) Rede uitgesproken op feestavond 5 oktober 1984 in
Socio-Cultureel Centrum Vooruit, Sint-Pietersnieuwstraat.

den dat alles in zo'n viering scherts en zachte romantiek mag zijn en dat men het verleden kan bekijken als een goede, oude tijd. Wanneer men echter het eeuwfeest van een cultuurproduct viert liggen de zaken anders. En ze liggen helemaal anders wanneer het in casu gaat om een socialistisch dagblad in Vlaanderen, anno 1984. Ik wil niet per se het grauwe herfstweer van buiten hier binnen brengen in uw hart en geest, maar de borrel die we straks gaan drinken moet niet in onwetendheid of valse illusie genuttigd worden.

U moet weten dat de geschreven dagbladpers zoals wij die nu nog en van oudsher kennen sinds zeker tien jaar in een erg moeilijke crisis- en overgangperiode verkeert. In Vlaanderen tellen we nog ongeveer 3,2 miljoen dagbladlezers voor een totale oplage van ongeveer 1,2 miljoen kranten : een markt, die in Vlaanderen tot rond 1970 nog groeiende was omdat wij een grote kulturele en economische achterstand aan het inlopen waren, maar sindsdien eerder een dalende trend vertoont tenzij recente experimenten lukken om een nog niet of niet meer krantenlezend publiek aan te lokken (2). Van deze 3,2 miljoen krantenlezers lezen 74 % een krant van de katholieke zuil en 22% een krant van de liberale zuil. En u zult misschien meegeteld hebben : nog geen volle 4% schiet er over voor de socialistische zuil, voor De Morgen, De Antwerpse Morgen en onze Vooruit.

Onze Vooruit begon te verschijnen op 31 augustus 1884. Zijn negentigste verjaardag werd in hoge crisis en onrust voorbereid, maar tenslotte op een enorme open deur dag gevierd rond het concept van een nieuwe Vooruit waar uit de titel het onderschrift "orgaan van de B.S.P." verdween. Het laatste nummer van het zelfstandige dagblad Vooruit verscheen op donderdag 30 november 1978. Vier dagen voordien, op het Kongres van de Vlaamse Socialisten te Gent, werd een proefnummer uitgedeeld van een nieuwe krant, die De Morgen ging heten, als ondertitel zou dragen "Progressief dagblad voor Vlaanderen" en in een eerste boodschap, ondertekend door de pas aangestelde hoofdredac-

---

(2) Ik bedoelde hiermee het experiment van de V.U.M.-groep om de krant "24 Uur" uit te geven in een nieuw distributiecircuit en gericht tot een niet (meer) krantenlezend publiek. Het experiment is na enkele weken ter ziele gegaan.

teur Paul Goossens en door de voorzitter van de Raad van Beheer van de N.V. De Roos Marcel Schoeters, o.m. dit schreef :

"Vrijdag, 1 december heeft Vlaanderen een nieuwe krant. Een open en progressief dagblad. Het belang van deze gebeurtenis kan nauwelijks worden onderschat. Immers, de pers is één van de zekerste waarborgen voor het behoud en het functioneren van de democratische instellingen. Voor De Morgen en de vernieuwde Vooruit is hier een zeer specifieke taak weggelegd. Dank zij de redactionele autonomie en de onafhankelijkheid tegenover de grote financiële groepen, beschikt de krant over de beste troeven om haar informatietaak optimaal te vervullen".

De nieuwe krant De Morgen verscheen dan voor het eerst, volwaardig en op 32 p., op 1 december 1978. Vooruit werd de Gentse editie van De Morgen, maar het was vooral de overlevende Vooruit, - dit moet nu gezegd worden - , die na bange maanden van verwarring, hoop en contradicties dit nieuwe avontuur technisch en redactioneel mogelijk maakte.

De overlevende Vooruit : het oudste socialistische dagblad en nog overlevend, terwijl hier te lande en rondom ons in de voorbije kwarteeuw zoveel rode krantenburchten zijn gesloopt of ingenomen : Het Vrije Volk in Nederland, Le Populaire in Frankrijk, de Daily Herald in Engeland, de Hamburger Morgenpost in Duitsland en bij ons de Volksgazet in juli 1978 en Le Peuple, 31 december 1979.

De overlevende Vooruit : u merkt het door dit daverende driedaagse feest in een zich permanent renoverend en verjongend Feestpaleis Vooruit; u merkt het in de tentoonstelling, die door AMSAB werd gerealiseerd; u merkt het in de fraaie feestkatern, die met de krant van morgen uitkomt. U merkt het en beleeft het mee, maar niemand ook mag onwetend zijn over de moeilijkheden en dreigingen, die op dit eeuwfeest de te zwakke socialistische dagbladpers blijven plagen.

Mijn bezinning is dus bewust gedetermineerd door deze feitelijkheid.

Laat mij nu eerst terugkeren naar de bron : de geschiedenis van het ontstaan van Vooruit en dan verder opklimmen in deze eeuw dagbladgeschiedenis. Ik zal daarvan slechts enkele facetten, enkele themas kunnen behandelen. Ik hoop trouwens dat u de kans

krijgt in de speciale katern de historiek te lezen, die ik er in schreef. Het vult aan en illustreert wat ik hier in weinig woorden kan vertellen.

1884 : de context is belangrijk. De context van de ontwikkeling van de dagbladpers in het algemeen, van de sociaal-economische en politieke geschiedenis van België, van de socialistische beweging, van hetgeen te Gent gebeurde.

We zaten midden in een technologisch en sociaal-kultureel versnellingsproces. Zowat overal in de geïndustrialiseerde wereld werd geïnvesteerd in nieuwe middelen voor het zetten, drukken, berichten verspreiden, distribueren en alles wat nodig was om van een krant met een kleine oplage en een beperkte verspreidingsgebied een massaproduct te maken.

Het werd mogelijk om goedkope centenbladen met een massale oplage te produceren. Dit gebeurde op een ogenblik dat in diezelfde wereld een proces op gang was van grotere participatie van grotere massa's aan het openbare leven : een proces van strijd en doorbraak naar meer sociale en politieke rechten, naar algemene deelname aan minstens lager onderwijs, naar grotere wel-

vaartsspreiding. Zowel economisch dus als politiek een stormachtige veranderende tijd. Voor het krantenwezen betekende dit terzelfdertijd de vorming van machtige, kapitaalkrachtige krantenconcerns zoals deze van een Hearst in de U.S.A. of een Northcliffe in Engeland en het verschijnen van een groot aantal bewegings- of partijkranten.

Laat ons het beeld nu wat scherper stellen en kijken wat in deze jaren in België gebeurde. Van 1878 tot 1883 beleefde België de topfase van scherpe klerikaal-antiklerikale tegenstellingen. De radikaal liberale regering Frère - Van Humbeek wou nieuwe onderwijswetten doorvoeren waarbij de staat de inrichtende macht werd voor meer en beter onderwijs. Kerk en katholieke partij brachten een genadeloze schoolstrijd op gang. Het liep uit op een katholieke verkiezingsoverwinning. Sindsdien en bijna onafgebroken tot op heden heeft de katholieke partij de regeringsmacht alleen of in coalitie in handen.

Sociaal-economisch was het een verschrikkelijke tijd : het eindpunt van een lange depressiefaze die werkonzekerheid en daling van een reeds al te krappe koopkracht voor gevolg had. Het werd zo erg dat in het voorjaar 1886, vooral in het sterk geïndustrialiseerde Wallonië, een sociale opstand losbarstte. Niemand kon toen nog naast de arbeiderseisen kijken.

De socialistische beweging kreeg in deze depressietijd een grondig nieuw karakter.

Gedragen vooral door een kleinere groep, meestal goed geschoolde arbeiders evolueerde men nu naar de vorming van arbeidersmassapartijen. De rangen van de proletariërs, producten van het industriële kapitalisme, groeiden aan. De belangen van de arbeidersklasse waren voor elk lid van die klasse, ook over de nationale grenzen heen , dezelfde. Het socialisme bracht voor deze klasse een boodschap van bewustzijn en bevrijding. Met sterke arbeiderspartijen ging men het sociaal onrecht oplossen door het veroveren van de politieke macht, hefboom voor het bouwen van een nieuwe maatschappij. Zo was het dat in 1885 de Belgische Werkliedenpartij werd opgericht.

Hoe was de situatie te Gent, de enige grote, bijna mono-industriële fabrieksstad in Vlaanderen. Gent kende een lange traditie van sociaal-radicalé bewegingen en arbeidersstrijd vanaf

1830 reeds, over de stichting van de eerste arbeidersvakbonden in de jaren 1850, de secties van de Eerste Internationale ... In de jaren waarover we thans spreken was een nieuwe generatie aan het werk, die perfect de belichaming was van deze nieuwe sociaal-democratische arbeidersbeweging, die in de Tweede Internationale vorm kreeg. Het waren een Anseele, een Van Beveren, een De Witte, die met de erfenis van deze strijd nu een nieuw machtsbastion opbouwden en hun organisatorische en politieke suksessen steunden op de uitbouw van de coöperatieve macht van de S.M. Vooruit. Een bastion dat naar 1914 toe was uitgegroeid tot de eerste politieke macht te Gent. Een macht, die zijn uitdrukking vond in tientallen organisaties en in de bouw van prachtige volkshuizen zoals Ons Huis op de Vrijdagmarkt of het Feestpaleis alhier.

En vanzelfsprekend was daar ook de eigen dagbladpers.

Vanaf de prille arbeidersbeweging en in het algemeen, in gans de geschiedenis voor de concrete uitbreiding van de democratie als maatschappelijk grondbeginsel, vinden we de strijd terug voor het volksdagblad. Wanneer in 1836 te Londen een autonome Working Man's Association werd opgericht stond in het eisenprogramma bovenaan deze geschreven voor een "cheap and honest press". En in 1848, in dat eerste grote moment van sociaal-revolutionaire woelingen in Europa, was er de radikale eis om de zegelbelasting op het dagblad of te schaffen en werden volkskranten zoals De Broedermin opgericht. Er zijn nog veel andere voorbeelden.

De geboorte van het dagblad Vooruit was dus tegelijk de realisatie van een oude gedachte en het resultaat van een nieuwe politieke strijd op een bijzonder ogenblik van onze sociale geschiedenis.

Onmiddellijk trouwens was men ook in het tegenkamp aan gelijkwaardige initiatieven aan het werken. De rijke baron Arthur Verhaegen, spil achter de stichting van de anti-socialistische werkliedenbonden en van het dagblad Het Volk in 1890, sprak op het katholieke Congrès des oeuvres sociales te Luik in 1890 over de veelbetekenende rol van de nieuwe volkspers. In feite bracht hij er nu zeer bekende discussiepunten naar voor : een betrouwbaar katholiek dagblad maken op het niveau van het gewone volk, met aanpassing van taal en stijl, met uitspelen op de behoefte aan algemeen, ontspannend en sensationeel nieuws.

En Verhaegen zei : "... De socialisten hebben de noodzaak begrepen om de massa's te onderwijzen in het door hen gestelde doel. Hun orgaan, Vooruit, die alle dagen te Gent verschijnt en 15.000 kopers vindt, gebruikt alle wapens van een areligieuze pers : schandaalnieuws, laster en ophitsing..." Daarom moest dus met dezelfde wapens een tegenaanval op punt gesteld worden. Ik laat de appreciatie van baron Verhaegen over Vooruit voor wat het waard is, maar het toont aan hoe snel het dagblad Vooruit aan het doorbreken was en welke schrik de deftige burgers beving.

Op het terrein van de populaire pers zag men dan ook vele nieuwe initiatieven. Vooruit kreeg ernstige en machtige concurrenten maar groeide toch uit in deze eerste -sociaal zeer woelige en combattieve - fase tot een heel belangrijke krant : een oplage van ca. 20.000 exemplaren in 1900 en hiermee de grootste lokale krant. De stijl was hard en agressief, steeds polemiserend en/of volksopvoedend. Men leze er bvb. de vele artikels op na van de polemist Ferdinand Hardijns of de vrijdenker-schoolmeester Aimé Bogaerts.

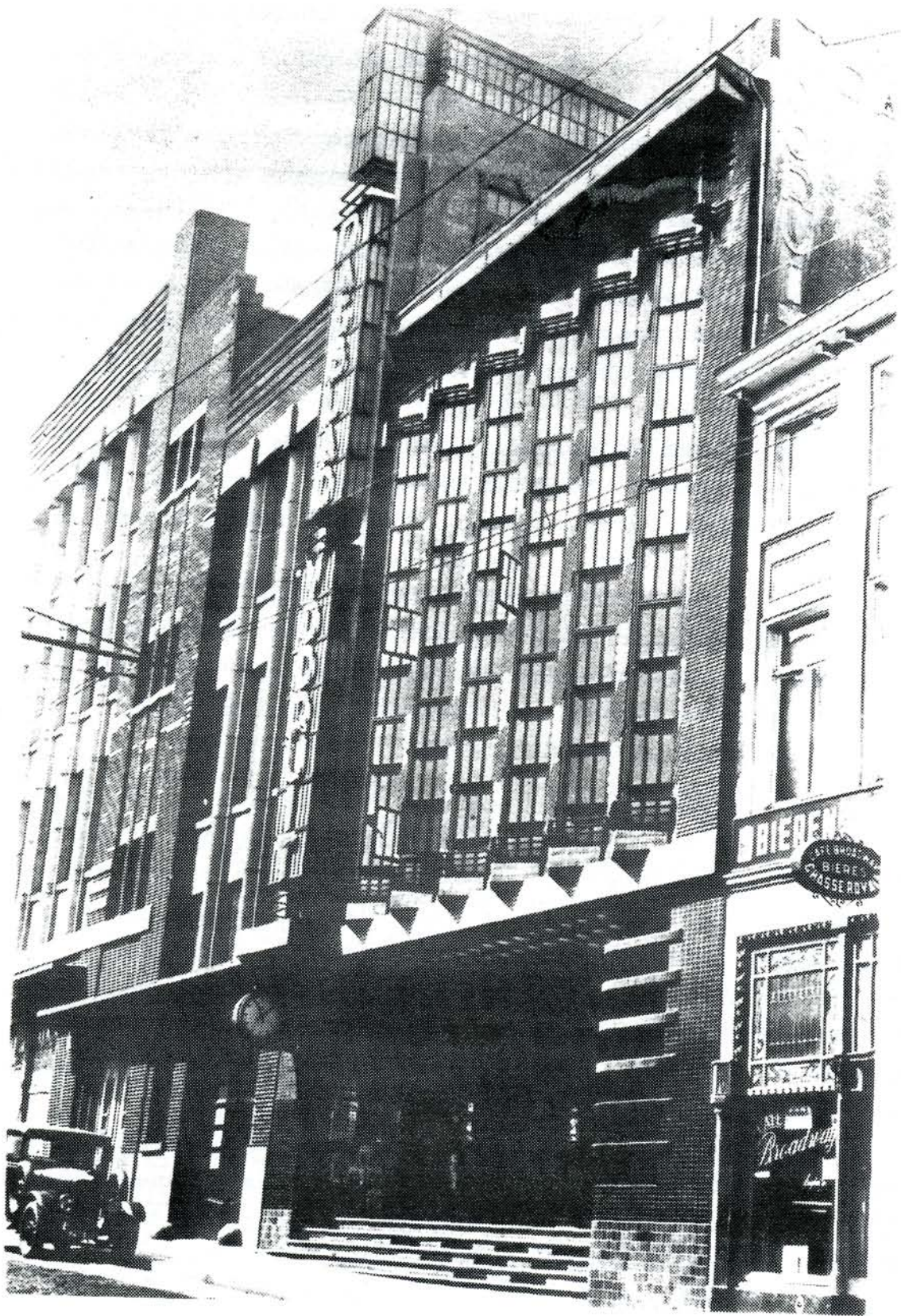
Na de Eerste Wereldoorlog was de wereld erg veranderd, ook en zeer zeker van de socialistische beweging. Er kwam een nieuw maatschappijbeeld met en door het zuiver algemeen stemrecht, een reeks sociale wetten, het participeren van de partij aan de politieke macht op lokaal, provinciaal en nationaal vlak, het opkomen van syndikale massaorganisaties, als erkend sociaal schild en uitbouwen van sociaal dienstbetoon.

Na de moeilijke reconstructieproblemen kwamen we in de dolle jaren twintig.

In de economische boom en in de stijgende koopkracht leken er ogenschijnlijk minder zichtbare klassetegenstellingen over te blijven. Er kwam een minder scherpe scheiding tussen de harde, langdurige arbeidswereld en de mizerabele leefwereld.

De populaire dag- en weekbladpers paste zich aan : er kwam een grotere redactionele diversificatie met o.m. veel aandacht voor de rol van de massasport. Naast de pers was er de stijgende populariteit van de kinema en van andere vormen van massale cultuurconsumptie. Dit betekende een verminderde functionaliteit van de harde en belerende partijpers. Het dagblad Vooruit, exponent van een nu zeer machtige socialistische beweging

Vooruit in de Sint-Pietersnieuwstraat te Gent.

behiel een min of meer stabiele, maar naar 1928 toe toch dalende oplage, terwijl in het algemeen de markt voor dag- en weekbladen sterk uitbreiding nam.

De socialistische pers kende daarenboven een te veel versnipperde aandacht voor dag-, week- en maandbladen in tientallen onderdelen van de beweging. Het zou een blijvend zeer blijven en een specifiek onderdeel van het socialistisch persprobleem. Om een sprongetje vooruit te maken : in 1974, wanneer deze perskrisis zeer ernstige vormen aannam, telde men in de socialistische beweging meer dan 100 periodieken !

Vanaf 1928-1929 kwam een grote en offensieve tegenbeweging op gang, steunend op enkele fundamentele principes, die nu nog als basisrecept kunnen gelden : in de eerst plaats een nieuw investeringsfonds met 5 miljoen fr. als startfonds. Een exemplaar van Vooruit kostte toen 0,30 fr. Maken we op basis van deze prijs een omrekening dan was deze 5 miljoen fr. startkapitaal nu een 330 miljoen fr. waard. Dit geld ging gebruikt worden in 3 richtingen :

- voor technologische vernieuwingen en nieuwe gebouwen. O.m. de nieuwe rotatieve pers, die nu nog draait in Het Licht, stamt uit dit initiatief. De architect J. Brunfaut ontwierp een prachtig gebouw, ook qua binnendecoratie en ameublement, in de stijl van de "Nieuwe Zakelijkheid". Het is vandaag een beschermd monument geworden dat dringend instandhoudingswerken nodig heeft (3).

- het op gang brengen van een grote promotiecampagne, o.m. met het draaien van een eigen promotiefilm en andere aan de tijd aangepaste methodes.

- de productverbetering. . Op 11 januari 1931 ging men over van 6 naar 8 paginas wat concurrentieel was tegenover de andere grote kranten. Vooral journalistiek echter werd veel aandacht besteed aan de regelmatige cultuurpagina en aan de sportberichten.

Wie vorig jaar de kans had de merkwaardige tentoonstelling "Frits Van den Berghe in het dagblad Vooruit" te bezoeken in het SVV-huis in de Rabotstraat, zal een concreet beeld gezien

---

(3) cf. Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, deel 4 nb, Stad Gent, Zuid-West, p. 419.

hebben van dit nieuwe product en van de nieuwe, goed bekende namen, die als medewerkers werden aangetrokken.

Niet onbelangrijk ook was de multimediale aanpak. Ik sprak daarnet van de film over Vooruit. Het dagbladbedrijf was ook, naast de socialistische zender Sarov, oprichter van een regionale zender, Radio Vlaanderen met een zendbereik van ca. 50 km. (30 april 1935).

Op 14 mei 1931 lanceerde men Koekoek, een satirische periodiek die o.m. veel succes kende door de politieke karikaturen van Frits Van den Berghe op de cover. Op 31 mei 1932 kwam ABC op de markt waarmee ingehaakt werd op het succes van het populair geïllustreerd familieweekblad. Naar de militanten toe werd op 6 mei 1934 Voor Allen gesticht. De oplage ervan evolueerde van 55.000 tot 63.000 ex. Tenslotte werd ook geparticipeerd in de kinderstrip Bravo. Hiermee was Vooruit dus mee aanwezig op alle nieuwe sectoren van de mediamarkt.

De oplage van het dagblad ging goed de hoogte in : van het dieptepunt met 31.000 exemplaren in 1927 naar 62.000 in 1937. De politieke rol van het dagblad was toen ook bijzonder groot. Duitsland bijv., dat alles in het werk stelde om de nieuwe onafhankelijkheidspolitiek van België om te buigen tot een positieve Duitsvriendelijke houding was bijzonder gebeten op de krant (4).

Het waren zonder twijfel de belangrijkste bloeijaren van de krant alhoewel in het algemeen persbeeld de socialistische pers moeilijk kan opboksen tegen de "engeneering of consent" door de commerciële massapers. Het was een veel bereden stokpaardje van Hendrik de Man, die er op wees dat het burgerlijk-democratische principes van de vrijheid van meningsuitdrukking in de praktijk door de geldmachten werd verkracht omdat ze meer en meer de meningsvorming monopoliseerden. Het is naar onze eigen tijd een steeds prangender probleem geworden, maar er was dan toch nog deze vrijheid.

Wat die vrijheid betekende zou men erg vlug ervaren tijdens de Duitse bezetting, 1940-1944. Het verdwijnen van de parlemen-

---

(4) Ik heb er o.m. op gewezen in mijn artikel C. Huysmans en Duitsland (in Bijdragen tot het C. Huysmans onderzoek, Antwerpen, De Standaard en Ontwikkeling, 1971). Naar vele, schijnbaar onverdacht patriottische kranten toe, deed Duitsland gelukke toenaderingspogingen. Vooruit bleef echter in de felle contramine tegen het Hitlerregime.

taire democratie en het installeren van een Nieuwe Orde onder de hoede van de nazi-laarzen betekende het verdwijnen van de democratische socialistische pers. Hoe mank het in onze democratie ook gaat, dit blijft een fundamentele waarschuwing. Bij het begin van de bezetting was er in het dagblad bij de overblijvende redacteurs nogal wat aarzeling omdat de Duitse bezetter blijkbaar aanstuurde op een reprise van de normale gang van zaken en vooral omdat partijvoorzitter H. de Man als "Cavalier seul" aanstuurde op een welwillende aanwezigheidspolitiek. Het is heel vlug anders uitgedraaid. De krant kwam in handen van collaboratiegezinde figuren, aanleunend bij de De-Vlag, een grote collaboratieconcurrent van het V.N.V. Het dagblad Vooruit was een gestolen krant geworden. Zeer vlug - in feite meteen - na de Bevrijding werd de krant opnieuw in socialistisch bezit genomen en was ze beschikbaar op de markt om de herwonnen vrijheid te bejubelen. Het werd voor de geschreven pers, hier en in de buurlanden, een -helaas kortstondige- euforische toestand. De leeshonger was groot en vooral de linkse, progressieve informatiepers kreeg nu kansen als nooit te voren. Alles ging dus goed, de oplage bleef stijgen tot aan een stabilisatiepunt in 1946-1947.

De socialistische dagbladen hebben in deze euforische toestand een tijdlang goed kunnen meespelen. Het moet gezegd worden dat vooral Volksgazet van Antwerpen hier goed werk leverde. De nieuwe hoofdredacteur, Jos Van Eynde werd een soort Emilien Amaury, maar met linkse signatuur : een rechtlijnige, nogal autoritaire leiding, het harde politieke editoriaal en voor de rest een populaire ontspanningskrant. Volksgazet klom tot een oplage van 120.000 ex. en dit hield aan tot ca. 1958. De drukkerij Excelsior werd gemoderniseerd. De uitgeverij Ontwikkeling nam een belangrijke plaats in op de algemene uitgeverijmarkt. De politieke rol van Antwerpen was daarenboven binnen de B.S.P. veel groter geworden. Antwerpen had dus de leiding van Gent overgenomen. Dit zou van doorwegend belang zijn in de lange sukkelweg waarin de socialistische pers van in de jaren 1960 terechtkwam.

Vooruit heeft deze eerste expansiekansen gemist. Dit is een diepere analyse waard, waar ik nu niet kan op ingang, maar wanneer in 1947 August De Block de leiding van het blad over-

nam, moest hij vaststellen hoe Vooruit, essentieel een Gentse streekkrant, door de concurrenten, vooral Het Volk, was weggeduwd. De Block, een knap en onafhankelijk man, heeft zijn best gedaan om met te schaarse middelen een peilverbetering door te voeren. En inderdaad, Vooruit hield - in een vlakke lijn van ca. 35.000 à 37.000 ex. - stand met hoog geprezen speciale pagina's zoals het Geestesleven, Voor Vrouw en Kind, Elk wat Wils e.d.

Men kwam echter, voor de kranten in het algemeen en voor de socialistische kranten zeer in het bijzonder, in een moeilijke tijd terecht, die midden de jaren 1970 een rampzalige toestand zou worden. In België ging de totale oplage van 1958 tot 1978 met 23% achteruit (van 2,9 miljoen naar 2,2 miljoen exemplaren). In Vlaanderen was de situatie wel gunstiger (slechts 3,2 %), maar intern waren er zeer grote verschillen. Alleen de katholieke dagbladen bleken in staat hun oplage op te drijven. Daarnaast was er een toenemende concurrentie met een gediversifieerd aanbod van kleurig gedrukte weekbladen, gratis advertentiebladen en vooral natuurlijk de snelle opmars van de TV. In gans deze trend ging de socialistische pers het gevoeligst achteruit. De Volksgazet boerde op twintig jaar tijd, achteruit tot een oplage van ca. 60.000, de helft verlies dus. Vooruit bleef dobberen, stilletjes benedenwaarts naar een oplage van ca. 27.000 ex. Het ging op alle niveau's slecht. Na het overlijden van hoofdredacteur George Hebbelinck en nadien van directeur Gaston Crommen, kwam geen vervanging. Eind van de jaren 60 kwam wel een kleine redactionele vernieuwing aan de basis, maar het was moeilijk vernieuwen in een situatie van een afgebrokkelde leiding, een stokoude technische uitrusting en stijgende spanning en onbegrip met de raad van beheer.

Zo moest het wel levensgevaarlijk slecht gaan met de krant. In de algemene krantenkrisis van 1974 was de situatie in het dagblad Vooruit dramatisch geworden. De geldschieters, die sinds jaren de deficits hadden bijgepast, dreigden er mee de kraan dicht te draaien. De redactie begon op 17 juni 1974 aan een soort bedrijfsbezetting als signaal van een noodactie, die kort daarop door de Socialistische Gemeenschappelijke Actie uit het Gentse werd opgevolgd. Ook hiervan moet in detail de ge-

schiedenis geschreven worden, want de respons op deze noodactie is hartverwarmend groot geweest.

Ik ga dit verhaal nu niet vertellen en evenmin zal ik nog lang uitweiden over het jongste decennium. Het is immers een moeilijk, een zeer complex, soms erg bitter verhaal : te complex om door één man te laten vertellen in wat een feestrede genoemd wordt. In elk geval wil ik er aan herinneren dat de concrete vernieuwingsactie, die binnen Vooruit op gang kwam in 1974, zowel technisch als redactioneel, erg belangrijk is geweest in het uiterst moeilijke overlevingsgevecht van de socialistische pers.

Wij staan vandaag middenin dit overlevingsgevecht. Wij allen zijn betrokkenen. In het eerste edito van De Morgen stond op het einde : "Geef het Vlaamse volk zijn open en progressieve krant. Zo niet wordt het moeilijk ademen en leven in dit land". En veel schoner nog, ontroerender zijn deze woorden van Boontje, die ik hier als slotwoorden wil herhalen : " Als 16-jarige begon ik te schrijven in linkse blaadjes en als 62-jarige schrijf ik nog steeds in ons linkse blad Vooruit, en steeds al die jaren heb ik horen zeggen: 'we hebben geen geld, we hebben geen dit en geen dat'. Best, we hebben het niet. Maar we moeten redden wat er te redden valt. Zonder ons is de wereld onmogelijk".

Herman BALTHAZAR